

BESLUT

2022-02-14 Dnr: 21/04228

SAKEN

Lokala nyheter Skåne, SVT1, 2021-10-26, kl. 18.33, inslag om ål och vattenkraftverk; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

I påannonseringen av inslaget visades en infogad elektronisk skylt med texten ”Kävlingeån – Bara hälften av ålarna överlever vandring”. Nyhetsuppläsaren sa inledningsvis att den europeiska ålen var hotad, att många ålar dör i vattenkraftverk och att bara hälften av ålarna i Kävlingeån överlevde sin vandring mot havet. Därefter visades ett reportage med en limnolog som tillsammans med en medarbetare provfiskade i Kävlingeån. I inslaget sades bland annat följande.

(Reporter) – Idag är ålbeståndet i Skåne nästan helt beroende av utsättning av ål i bland annat Vombsjön. Men många ålar stryker med på sin vandring mot havet. Största hotet är vattenkraften. I årika Kävlingeån finns tre mindre vattenkraftverk. (Limnolog) – Men totalt för de här tre kraftverken så var det 50 procent som kom ut i havet så det var en förlust på 50 procent. Och det är här är ju tusentals ålar som vandrar så det blir en hel del. Men nu ska man ju bygga ordentliga bra fiskvägar så om två år så ska det vara fri vandring utan skador på fisken.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att inslaget var ensidigt eftersom ingen representant för något av de tre vattenkraftverken i Kävlingeån medverkade. Ägaren till ett av dessa vattenkraftverk vann ett mål i Mark- och miljööverdomstolen år 2019 och anmälaren anser att ägaren borde medverkat i inslaget. Anmälaren är även kritisk till uppgiften om att 50 procent av ålarna dör på grund av kraftverksdammarna och hänvisar till en studie som limnologen som intervjuades i inslaget gjort vid ett av kraftverken i ån. I den studien visade det sig att samtliga utsläppta ålar tog sig igenom kraftverket

utan att skadas. Anmälaren anser vidare att inslaget gav en skev bild eftersom det finns många fler bakomliggande orsaker till ålens sjunkande antal som inte togs upp i inslaget.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Som framgick av inslaget framfördes inte kritik mot den dammägare som anmälaren framhåller hade vunnit ett mål i Mark- och Miljööverdomstolen. Domen vann laga kraft och lämnade tillstånd för verksamheten vid ett vattenkraftverk under förutsättning att nio villkor uppfylldes, bland annat villkor om faunapassage, det vill säga det som den intervjuade limnologen i inslaget bland annat hänvisade till. I inslaget nämndes att det fanns tre vattenkraftverk i Kävlingeån, inget av dessa kritiserades eller nämndes vid namn.

Uppgiften om att många ålar dör under sin vandring mot havet bedömdes vara belagt bland annat i den forskningsrapport som den medverkande limnologen gjort på uppdrag av Länsstyrelsen Skåne år 2010. Rapporten visade att cirka 54 procent av de ålar som passerade de tre kraftverken i Kävlingeån tog sig fram till havet. Resten dog i ån eller blev så försvagade under passagen genom kraftverken att de inte klarade hela resan under vandringsäsongen. I inslagets rubrik och påannons avrundades siffran 54 procent som kom ut i havet till "hälften". Den medverkande limnologen rundade också av siffran till 50 procent. SVT anser inte att avrundningen var missvisande i sammanhanget. SVT bedömde att limnologen var en trovärdig källa i sammanhanget. Han besitter gedigen kunskap om fisk i skånska vattendrag och har doktorerat i limnologi. Rapporten, om ål och öring i Kävlingeån, är granskad av en professor vid fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap på institutionen för miljö- och livsvetenskaper vid Karlstads universitet. Rapporten har bifogats till yttrandet.

Anmälaren framhåller en sifferuppgift specifikt för ett av de tre kraftverken och han tycks inte ha uppfattat att siffran som det hänvisades till i inslaget gällde summan som klarade passagerna vid samtliga tre kraftverk i Kävlingeån. När det gäller fiskehot och andra miljöhot som anmälaren hänvisar till bedömde redaktionen att dessa är välkända för publiken inte minst eftersom ålen är rödlistad sedan länge i Sverige. Det aktuella inslaget behandlade dock just vattenkraftverkens roll.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att inslaget handlade om att hälften av ålarna i Kävlingeån överlevde sin vandring mot havet. I inslaget framkom att den största anledningen till detta var att ålarna skadades när de försökte passera de tre vattenkraftverken som finns i ån. Vidare framkom att det inom två år ska byggas fiskvägar så att fiskar kan vandra fritt. Att rapportera om ålens status i ån utan att någon företrädare för vattenkraftverken fick komma till tals innebär enligt nämndens mening ingen överträdelse av kravet på opartiskhet.

SVT har i sitt yttrande visat grund för uppgiften om andelen ålar som överlevde sin vandring mot havet som behövde passera de tre vattenkraftverken i Kävlingeån. Inslaget strider därmed inte mot kravet på saklighet i denna del. Vad anmälaren i övrigt anfört innebär inte heller att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av David Claesson.

För granskningsnämnden

Dag Mattsson